

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

מבוא למקרא

שנה"ל תש"ף סמסטר א
קמפוס רחובות

שם המרצה: ד"ר יוסי ברוכי

התמחות: תנ"ך

היקף הקורס: 2 ש"ש - סמסטריאלי

מטרות הקורס:

1. הכרת שלבי ההתקדשות של המקרא לספריו ולאותיותיו.
2. הכרת תהליך עריכת הספרים, ודרך מסירתם עד חתימת המקרא.
3. הכרת דרכי גיבושו הסופי של המקרא כפי שהוא לפנינו.
4. הכרת עדי הנוסח העיקריים של המקרא, לרבות התרגומים העתיקים ומגילות מדבר יהודה.

יחידות הלימוד ותוכן:

יחידה 1: כתיבת ספרי המקרא: סקירה מפורטת של ספרי המקרא והסוגיות המחקריות הקשורות לכתיבתם ועריכתם.

יחידה 2: חיתום ספרי טומאת ידים. המקרא והתקדשותו (אנשי כנה"ג, הספרים החיצוניים, גניזת ספרים וגזירת

יחידה 3: המסורה ומסירת המקרא לאורך הדורות (החלפת הכתב, החלוקה לפרשיות לסדרים ולפרקים, קרי וכתוב ותיקוני סופרים, אותיות מנוקדות ומיוחדות, המסורה וחכמי המסורה, ועוד).

יחידה 4: מחקר נוסח המקרא (תופעת חילופי הנוסחאות ומשמעותה, כולל הכרת עדי הנוסח: דפוסים וכתבי יד, מדרשי חז"ל, מגילות מדב"י, התרגומים העתיקים ומקבילות מקראיות).

חובות התלמידים:

א. השתתפות בהרצאות, וקריאת החומר הנדרש.

ב. ביצוע מטלות מקוונות (40%)

ג. מבחן מסכם בסוף הקורס (60%).

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
ת"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"נ אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

ביבליוגרפיה:

יחידה 1:

קריאת רשות:

1. א' בזק, **עד היום הזה: שאלות יסוד בלימוד תנ"ך**, תל-אביב: למשכל / תבונות, תשע"ג, עמ' 21-48, 151-182.
2. י' ניצן, וי' נבו, **צוהר למקרא**, תל אביב: מכון מופ"ת ועוד, תשס"ד, עמ' 18-48.
3. מ"צ סגל, **מבוא למקרא**, א-ג, תל אביב: קרית ספר, תש"ך, עמ' 127-805.

יחידה 2:

קריאת רשות:

- ניצן ונבו, הנ"ל, עמ' 48-62.
- סגל, הנ"ל, עמ' 809-841.
4. הרן, מ', **האסופה המקראית: תהליכי הגיבוש עד סוף ימי בית שני ושינויי הצורה עד מוצאי ימי הביניים**, א', ירושלים: מוסד ביאליק ועוד, תשנ"ו.

יחידה 3:

קריאת חובה:

ניצן ונבו, הנ"ל, עמ' 63-93, 105-112.

קריאת רשות:

- סגל, הנ"ל, עמ' 842-910.
5. ע' טוב, **ביקורת נוסח המקרא**, ירושלים: מוסד ביאליק, תש"ן, עמ' 15-61.
6. י' עופר, "כתיב וקרי: פשר התופעה, דרכי הסימון שלה ודעות הקדמונים עליה", **לשונו, ע** (תשס"ח), עמ' 55-73; **לשונו, עא**, (תשס"ט), עמ' 255-279.

יחידה 4:

קריאת חובה:

ניצן ונבו, הנ"ל, עמ' 113-157.

קריאת רשות:

- בזק, הנ"ל, עמ' 183-243.
- טוב, הנ"ל, עמ' 80-206.
- סגל, הנ"ל, עמ' 922-977.
7. מ' ארנד, "אמונה וביקורת בהוראת המקרא [הערות דידקטיות על 'ביקורת נמוכה' ויחסה

להוראת התנ"ך]", **דעות**, מח (תש"ס), עמ' 184-187.

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
ת"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"נ אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

8. ח' אשל, "תולדות התגליות הארכאולוגיות בקומראן", בתוך: מ' קיסטר, (עורך), **מגילות קומראן: מבואות ומחקרים**, ירושלים: יד בן-צבי, תשס"ט, עמ' 3–24.
9. מ' ברויאר, "אמונה ומדע בנוסח המקרא", **דעות**, מז (תשל"ח), עמ' 102–113.
10. י' ברוכי, "שרידי מגילות מקראיות ממערות המפלט מזמן מרד בר-כוכבא", חנן אשל ורועי פורת (עורכים), **מערות המפלט מתקופת מרד בר-כוכבא: קובץ שני**, ירושלים: יד בן-צבי ועוד, תש"ע, עמ' 339–353.
11. ע' טוב, "הטקסטים המקראיים שנמצאו במדבר-יהודה ותרומתם לביקורת נוסח המקרא", בתוך: מ' ברושי ואחרים (עורכים), **מגילות מדבר יהודה; ארבעים שנות מחקר**, ירושלים: מוסד ביאליק והחברה לחקירת ארץ-ישראל ועתיקותיה, תשנ"ב, עמ' 63–98.
12. ע' טוב, "התרגומים הארמיים, הפשיטתא, והוולגטה למקרא למול נוסח המסורה", בתוך: ר"י זר (זינגר), ו"י ועופר (עורכים), **ישראל - מחקרים בלשון לזכרו של ישראל ייבין**, ירושלים: מפעל המקרא ועוד, תשע"א, עמ' 319–334.
13. מ' כהן, "האידיאה בדבר קדושת הנוסח לאותיותיו וביקורת הטכסט", **המקרא ואנחנו** (עורך: אוריאל סימון), תל-אביב תשל"ט, עמ' 42–69.
14. מ' ציפור, **על מסירה ומסורת**, תל אביב: הקיבוץ המאוחד, תשס"א, עמ' 16–53.
15. ח' רבין A (עורך), **תרגומי המקרא: פרקי מבוא**, ירושלים: מוסד ביאליק, תשמ"ד, עמ' 5–128, 149–156.

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
ת"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"נ אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il